

J. J. Esquivel del.

E. Desautel sculp.

*Hic ille est latius Cæsar decus additus ostro,
Hæc de gente satius non degener Heros,
Quem Tiberis Bæticæque colunt, cui Sequana plaudit
Consilij reges doctus populosque juvare,
Immensaque omnem complexus mente Minervam,
Et calamo et lingua magnus sed pectore major.*

Bernardinus Henrichus Dirichman sculp.

HEXAPLORUM ORIGENIS

QUÆ SUPERSUNT,
MULTIS PARTIBUS AUCTIONORA,
quàm a Flaminio Nobilio & Joanne Drusio
edita fuerint.

*Ex Manuscriptis & ex Libris editis eruit &
Notis illustravit D. BERNARDUS DE
MONTFAUCON, Monachus Benedictinus
e Congregatione S. Mauri.*

Accedunt Opuscula quædam Origenis Anecdota, & ad calcem
Lexicon Hebraicum ex Veterum Interpretationibus concinnatum,
itemque Lexicon Græcum & alia, quæ præmissis initio laterculus
indicabit.

TOMUS PRIMUS.

PARISIIS,

Apud { LUDOVICUM GUERIN, sub signo S. Thomæ Aquinatis. }
{ Viduam JOANNIS BORDOT, sub signo Solis aurei. } Viâ Jacobzâ,
{ Et CAROLUM ROBUSTEL, sub signo Arboris Palmæ. }

M. DCC. XIII.
CUM PRIVILEGIO REGIS.

EMINENTISSIMO D. D.

CÆSARI D'ESTREES,

CARDINALI EPISCOPO ALBANENSI,

DUCI AC PARI FRANCIÆ,

Regiorum Ordinum Commendatori, S. Germani a Pratis Abbati, &c.

NON diu multumque cogitavi,
 cui hasce lucubrationes nuncupa-
 rem; adest quippe domi cui simi-
 lem foris frustra quærerem: si qui-
 dem in te uno, EMINENTISSIME CAR-
 DINALIS, omnia splendent virtutis littera-
 rumque ornamenta, omnia optimi Mæcenatis

PRÆFATIO.

INTER præstantiora Origenis opera principem obtinere locum Hexapla illa, tanto labore studioque concinnata, fatentur Eruditi quique tum veteres, tum recentiores. Cum enim homini Christiano nihil optabilius, nihil ad rectam fidem statuendam moresque informandos opportunius sit divinarum Scripturarum intelligentiâ, ejus sane utilitati tunc optime consulrum putatur, cum quidpiam in lucem editur ad referenda Scripturæ arcana & ad ejus intimos sensus explorandos accommodatum. Quid autem eo in genere accuratius, quid ad Scripturæ sacræ mentem aperiendam commodius eximio illo Hexaplorum & Octaplorum opere? Ibi namque, præter LXX. Interpretum Editionem, tres aliæ interpretationes, a doctis viris Aquila, Symmacho & Theodotione elaboratæ, in omnibus Hebræicæ Scripturæ libris comparebant: in Libris etiam non paucis trium insuper aliorum Interpretum Anonymorum Editiones e regione aderant uno sub aspectu positæ; ita ut earum omnium lectione, & mutuo facta comparatione, si qua obscura & difficilia occurrerent, longe facilius tali subsidio explanarentur. Hinc factum est ut Sancti Patres, ac veteres Scriptores Ecclesiastici pene omnes, iique maxime qui doctis in Sacram Scripturam Commentariis claruere, Hexaplorum Origenis usum præstantiamque passim commendent. Eusebius nempe, Diodorus, Chrysostomus, Theodoretus, Procopius & alii, interque Latinos Hieronymus, qui non in Commentariis modo suis ope illorum perpetuo utitur, sed etiam in adornanda eximia illa Editione Latina, quam hodie Vulgatam appellamus, frequentissime Aquilam vel Symmachum, rarius Theodotionem aliasve Editiones sequitur.

Si quid unquam immortalitate dignum emissum in lucem fuerit, si qua lucubratio a temporum injuria vindicari meruerit, hæc sane erat tot parta vigiliis, laboribus, sumptibus. At proh dolor! a sæculis plus quam octo ingentis molis opus ita periit, ut ne particula quidem ejus, ut fuerat ab Origene concinnatum, ad nos usque devenerit: nec spes videatur esse, quidpiam unquam emersum, quo tanta jactura sarcietur. A tempore autem amissi operis aliquot effluxere sæcula, ignorantia tenebris adeo obruta, ut ne sensus quidem importati damni penes homines etiam, ut illa ætate, doctos esse videretur. At post restaurata proximis sæculis, literarum bonarumque artium studia: ubi Veterum scripta,

PRÆLIMINARIA IN HEXAPLA ORIGENIS.

CAPUT PRIMUM

De Tetraplorum atque Hexaplorum nominibus & forma.

I. Tetraplorum & Hexaplorum varia nomina. II. Cur Tetrapla & Hexapla Origenes adornaverit. III. An Hexapla prius quam Tetrapla. Certum videtur Tetrapla prius, quam Hexapla, adornata fuisse. IV. Quo tempore Hexapla concinnaverit. V. Qua ratione Tetrapla, Hexapla & Octapla digesserit, itemque Enneapla. VI. In quibus Scripturæ Libris tres alias Editiones Hexaplis addiderit. VII. De Notis in marginibus Hexaplorum ab Origene positis. VIII. An Samaritani & Syri lectiones in marginibus Hexaplorum locaverit. IX. Utrum Origenis tempore Samaritani & Syri Græcæ versiones fuerint.

I. Tetraplorum & Hexaplorum varia nomina.

UÆ de Tetraplorum & Hexaplorum nominibus dicturi sumus, nondum, ut puto, observata fuere, quare vel ipsa novitate placitura esse sperandum est. Tetrapla & Hexapla, sic in plurali exprimuntur ab Origene, Eusebio, Epiphonio & Hieronymo, τετραπλῆ, ἑξαπλῆ: videnturque ita primitus appellata fuisse. Verum alii posterioris ævi Græci scriptores frequentius τετραπλῆν, & ἑξαπλῶν in singulari dicebant. Tetraplῆν videlicet & Hexaplῶν, ut passim animadvertas in notis

hujus operis. Sic in nota ad ultimum caput Libri 2. Regum. ὡς δὲ τὸ ἑξαπλῆ, καὶ τὸ τετραπλῆν τὰς ἀπὸ τῆς ἑξαπλῆς. In Hexaplo autem & in accuratioribus Exemplaribus &c. Et alibi frequenter, maxime in Libris Regum. Indicant autem τετραπλῆ, seu τετραπλῶν quadruplicem, ἑξαπλῆ vero seu ἑξαπλῶν, sextuplicem Scripturæ textum, uno conspectu positum, ut pluribus infra representabitur. Hæc porro significantius a Græcis Auctoribus non paucis vocantur etiam τετρασέλιδος, sive, quadruplex columna. Sic enim habetur in Notis ad Psalm. 86. ex Codice Coisliniano *κατὰ Σιών π ρ ε ς ἀποθνήσκουσιν ἐν τῷ ἑστῷ τῶν ο. καὶ τὰ τετρασέλιδος καὶ ἑξαπλῆν, καὶ τὸ Σιών ἵκανὸν εἶναι τὸ ραλ.* Quo significatur, in Tetraselido, sive in Tetraplo LXX. habuisse lectionem illam vitiatam, *κατὰ Σιών.* Mater Sion, in Octaselido autem sive in Octaplo ita lectum & emendarum fuisse *καὶ τὸ Σιών.* Numquid Sion, expuncta littera ρ. Tetrapla igitur τετρασέλιδος, Hexapla vero ἑξασέλιδος,

CAPUT I.

TO EBRAIKON.

TO EBRAIKON
Ελληνικοῖς ἑρμηνείαις.

ΑΚΥΛΑΣ.

1. בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ

2. והארץ רחוקה תהו ובהו וחשך על פני תהום ותהו אלהים כרחפת על פני המים

3. ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור

4. וירא אלהים את האור כי טוב וכבר אלהים בין האור ובין החשך

5. ויקרא אלהים לאור יום ולהשך קרָה לילה והויערב והיבקר יום אחד

6. ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים והיה ככרוב בין מים למים

1. Βρησθη βαρυ ελασιμα εθ ασπασιμα νεθ ααρες.

2. Ουααρες αμεθα θου υβου Ουααση αλ φρε θου κρη ελαση μακροφθ αλ φρε αμασιμ.

3. Ουααμερ ελασημ ιθ αρ υου αρ.

4. Ουιαρ ελασιμ εθ ααρ χι ταθ οιαυδθλ ελασιμ βθη αμρ ουδθρ αουση.

5. Ουικρα ελασιμ λαυρ ιουμ ελασιμ χρεθ ληλα ουιι ερεβ ουιι βουκερ ιουμ ααδ.

6. Ουιαμερ ελασιμ ιι εθια βαθαχ αμσημ ουιι μαθ θηλ βθη μσημ λαμσημ.

1. ΕΝ κεφαλαίῳ ἔκτισεν ὁ θεὸς οὐρανὸν καὶ γῆν.

2. Ἡ δὲ γῆ ἦν κένωμα καὶ ὑβὸς, καὶ ἐκός τις ἐπὶ πρῶτον αἰθέρος, καὶ πνέσμα θεῦ ἐπιφρεσίμῳ ἐπὶ πρῶτον ὑδάτων.

3. Καὶ εἶπεν ὁ θεός, γενέσθω φῶς, καὶ ἐγένετο φῶς.

4. Καὶ σκεῦεν ὁ θεὸς οὐρανὸν τὸ φῶς ἀπὸ τοῦ σκοτεινοῦ, καὶ διεχώρισεν ὁ θεὸς μεταξὺ τοῦ φωτός, καὶ μεταξὺ τοῦ σκότους.

5. Καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τὸ φῶς ἡμέρα, καὶ τὸ σκότος ἐκάλεσεν ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, ἡμέρα μία.

6. Καὶ εἶπεν ὁ θεός, ἔσθω στερέωμα ἐν μέσῳ τῶν ὑδάτων, καὶ ἔσθω διαχωρισμὸς μεταξὺ ὑδάτων εἰς ὑδάτια.

VERSIO HEBRAICI TEXT.

VULGATA LATINA.

AQUILA.

1. In principio creavit Deus caelos & terram.

2. Terra autem erat confusio & inanitas. Et tenebrae super faciem abyssi: & spiritus Dei motitabat superficies aquarum.

3. Et dixit Deus: Sit lux, & fuit lux.

4. Et vidit Deus lucem, quod bona. Et divisit Deus inter lucem & inter tenebras.

5. Et vocavit Deus lucem, diem: & tenebras vocavit, noctem. Et fuit vespere & fuit mane, dies unus.

6. Et dixit Deus: Sit expansio in medio aquarum: & sic dividens inter aquas ad aquas.

1. In principio creavit Deus caelum & terram.

2. Terra autem erat inanis & vacua, & tenebrae erant super faciem abyssi: & spiritus Dei ferebatur super aquas.

3. Dixitque Deus: Fiat lux. Et facta est lux.

4. Et vidit Deus lucem, quod esset bona: & divisit lucem a tenebris.

5. Appellavitque lucem diem, & tenebras noctem: factumque est vespere & mane, dies unus.

6. Dixit quoque Deus: Fiat firmamentum in medio aquarum: & dividat aquas ab aquis.

1. In capitulo creavit Deus caelum & terram.

2. Terra autem erat inanitas & nihil. Et tenebrae super faciem abyssi, & spiritus Dei superferebatur super faciem aquarum.

3. Et dixit Deus, Fiat lux, & facta est lux.

4. Et vidit Deus lucem quia bona, & divisit Deus inter lucem, & inter tenebras.

5. Et vocavit Deus luci diem, & tenebras vocavit noctem. Et factum est vespere, & factum est mane, dies unus.

6. Et dixit Deus: Fiat firmamentum in medio aquarum, & sic dividens inter aquas in aquas.

CAPUT I.

ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

O.

ΘΕΟΔΟΤΙΩΝ.

1. **Ε**Ν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸ οὐρανοῦν καὶ τὴν γῆν.
 2. Ἡ δὲ γῆ ἐρήνητο ἀρχὴν καὶ ἀνεκρίθη, καὶ σκότος ἐπέκειτο ἐπὶ ἀβύσσου καὶ ἀβύσσου, καὶ πνεῦμα θεοῦ ἐπιπτερύσσον ἐπὶ ὕδατι.
 3. Καὶ εἶπεν ὁ θεός· ἐστω φῶς, καὶ ἐγένετο φῶς.
 4. Καὶ εἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλόν, καὶ διεχώρισεν ὁ θεὸς μεταξὺ τῆς φωτὸς καὶ μεταξὺ τῆς σκότους.
 5. Καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τὴν φωτὸς ἡμέρας, καὶ τὴν σκότιαν ἐκάλεσεν νύκτα. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωὶ, ἡμέρα μία.
 6. Καὶ εἶπεν ὁ θεός· γίνετω φερόμα ἐν μέσῳ ὑδάτων, καὶ ἐστω διαχωρίζων ἐν μέσῳ ὑδάτος ἐν εἰς ὕδωρ.

1. **Ε**Ν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸ οὐρανοῦν καὶ τὴν γῆν.
 2. Ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος, καὶ σκότος ἐπέκειτο ἐπὶ ἀβύσσου, καὶ πνεῦμα θεοῦ ἐπιπτερύσσει ἐν ὕδατι.
 3. Καὶ εἶπεν ὁ θεός· γίνετω φῶς, καὶ ἐγένετο φῶς.
 4. Καὶ εἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλόν. καὶ διεχώρισεν ὁ θεὸς αἶα μίσην τῆς φωτὸς καὶ αἶα μίσην τῆς σκότους.
 5. Καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τὸ φῶς, ἡμέρας, καὶ τὸ σκότιον ἐκάλεσεν νύκτα. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωὶ, ἡμέρα μία.
 6. Καὶ εἶπεν ὁ θεός· γίνετω φερόμα ἐν μέσῳ τῶν ὑδάτων, καὶ ἐστω διαχωρίζων ἀνά μίσην ὑδάτος, καὶ ὑδάτος· καὶ ἐγένετο ἕνας.

1. **Ε**Ν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανοῦν καὶ τὴν γῆν.
 2. Ἡ δὲ γῆ ἦν κενὸν καὶ ἄβυσσος (ἄλλος, ἄβυσσος καὶ ἄβυσσος) καὶ σκότος ἐπέκειτο ἐπὶ ἀβύσσου, καὶ πνεῦμα θεοῦ ἐπιπτερύσσον ἐπὶ ὕδατι.
 3. Καὶ εἶπεν ὁ θεός· γίνετω φῶς, καὶ ἐγένετο φῶς.
 4. Καὶ εἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλόν. καὶ διεχώρισεν ὁ θεὸς ἀνά μίσην τῆς φωτὸς καὶ ἀνά μίσην τῆς σκότους.
 5. Καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τὴν φωτὸς ἡμέρας, καὶ τὸ σκότιον ἐκάλεσεν νύκτα. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωὶ, ἡμέρα μία.
 6. Καὶ εἶπεν ὁ θεός· γίνετω φερόμα ἐν μέσῳ τῶν ὑδάτων, καὶ ἐστω διαχωρίζων ἀνά μίσην ὑδάτος εἰς ὑδάτος.

SYMMACHUS.

LIX. INTERPRETES.

THEODOTIO.

1. In principio creavit Deus celum & terram.
 2. Terra autem erat otiosa & indistincta, & tenebrae incumbebant super faciem abyssi, & spiritus Dei superferebatur super faciem aquarum.
 3. Et dixit Deus: Sit lux, & facta est lux.
 4. Et vidit Deus lucem quia bona. Et distinxit Deus inter lucem & inter tenebras.
 5. Et vocavit Deus luci diem, & tenebras vocavit noctem. Et factum est vespere, & factum est mane dies unus.
 6. Et dixit Deus: Fiat firmamentum in medio aquarum, & sit dividens in medio aquae & in aquam.

1. In principio fecit Deus caelum & terram.
 2. Terra autem erat invisibilis & incomposita, & tenebrae super abyssum, & spiritus Dei superferebatur super aquam.
 3. Et dixit Deus: Fiat lux, & facta est lux.
 4. Et vidit Deus lucem, quia bona. Et divisit Deus inter lucem & inter tenebras.
 5. Et vocavit Deus lucem, diem, & tenebras vocavit noctem. Et factum est vespere, & factum est mane, dies unus.
 6. Et dixit Deus: Fiat firmamentum in medio aquae, & sit dividens inter aquam, & aquam. Et factum est ita.

1. In principio creavit Deus caelum & terram.
 2. Terra autem erat vacuum & nihil. [al. nihil & nihil]. Et tenebrae super faciem abyssi, & spiritus Dei ferebatur super faciem aquae.
 3. Et dixit Deus: Fiat lux; & facta est lux.
 4. Et vidit Deus lucem, quia bona. Et divisit Deus inter lucem & inter tenebras.
 5. Et vocavit Deus luci diem, & tenebras vocavit noctem. Et factum est vespere, & factum est mane, dies unus.
 6. Et dixit Deus: Fiat firmamentum in medio aquae, & erit dividens inter aquas in aquas.

